

УДК 330.341.1

Л. Малюта, Ю. Спиридонова

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасний інноваційний потенціал України формувався упродовж другої половини ХХ ст. в період розгортання у світі науково-технічної революції та характеризується відносно високими якісними показниками. Цей період був багатим на численні здобутки у галузі науки. Проте вже з кінця 1980-их рр., коли розгорнулася економічна криза, різко впала потреба у науковій продукції. Так, невикористаними виявились близько 108,9 тис. винаходів, що з урахуванням таких факторів як високий ступінь фізичної (60%) і моральної (майже 90%) зношеності основних фондів призвело до того, що промислова продукція країни стала неконкурентоспроможною на зовнішніх ринках.

Упродовж 1990-х років науково-технічний потенціал України через глибоку економічну кризу продовжував підживлятися: вдвічі скоротилась кількість проектних і дослідницьких організацій, майже на 50% зменшилась чисельність наукових працівників, а питома вага асигнувань на розвиток НДДКР з 3% «досягла» катастрофічної, з погляду інтенсивного відтворення суспільного продукту, величини 0,3% ВВП країни. Водночас, незважаючи на значні втрати, Україні все таки вдалося зберегти ядро вітчизняного науково-технічного потенціалу.

В Україні обсяги фінансування інноваційних робіт упродовж усього трансформаційного періоду крім мізерних абсолютних масштабів демонструють і усталену негативну динаміку зі щорічними темпами падіння обсягів усіх форм фінансування науки та освіти, які у 1,5-2,8 рази вищі порівняно з темпами скорочення ВВП. Разом з тим, починаючи з 2000-их років питання розвитку інноваційного потенціалу країни вважається стратегічно важливим, про що свідчить прийнятий Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності».

Для забезпечення реалізації ефективної стратегії використання інноваційного потенціалу слід врахувати основні фактори: нормативно-правові фактори; фінансово-економічні фактори; організаційні фактори.

Нормативно-правове поле здійснення інноваційної діяльності – це система законодавчих і підзаконних актів, які регулюють різноманітні суспільні відносини у процесі життєвого циклу інновації.

З нормативно-правовими факторами тісно пов'язана група фінансово-економічних, зокрема: система фінансування інноваційної діяльності; система формування сприятливого економічного середовища в інноваційній сфері.

До третьої групи належать організаційні фактори: механізм здійснення інноваційної діяльності в регіоні, який повинен включати організацію системи фінансування інноваційної діяльності; організацію формування інноваційної інфраструктури регіону; організацію формування інноваційної культури регіону; організацію системи навчання та підвищення кваліфікації працівників інноваційної сфери; організація системи консалтингово-правового забезпечення інноваційної діяльності; організація системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності; організація системи міжрегіональних та міжнародних зв'язків в інноваційній сфері; формування та реалізацію інноваційної політики регіону; формування стратегічних та тактичних програм розвитку інноваційної сфери в регіоні.